

SGI

SLOVAK GOVERNANCE INSTITUTE
INŠTITÚT PRE DOBRE SPRAVOVANÚ SPOLOČNOSŤ

„DÔLEŽITÉ JE, ŽE DETI SA PRESTALI DELIŤ NA SKUPINKY ČI UŽ PODĽA PÔVODU, VÁŽNOSTI ICH HENDIKEPU ALEBO PODĽA ČASŤÍ, ODKIAL POCHÁDZAJÚ. DNES SÚ UŽ VŠETCI SEBEROVNÍ, ZDRAVÉ I POSTIHNUTÉ DETI BEZ ROZDIELU ICH FARBY POKOŽKY ČI PROSTREDIA, V AKOM VYRASTAJÚ. NA STRENTIACH, NO I MIMO NICH TVORIA JEDEN TÍM. PROJEKT ARTETERAPIE NIE JE LEN O UMENÍ, ALE PREDOVŠETKÝM O ĽUDSKOSTI, TOLERANCIÍ A ÚCTY JEDNÉHO VOČI DRUHÉMU.“

Táto publikácia vznikla ako súčasť projektu Odbúranie bariér pre vzdelávaciu mobilitu, ktorý realizuje SGI - Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť s podporou Open Society Institute Budapest.

SGI je nestranná, nezisková, mimovládna organizácia, ktorá sa neviaže na žiadnu ideológiu ani politickú stranu. Cieľom SGI je hľadať riešenia pre skvalitnenie procesu alokácie verejných zdrojov na zabezpečenie kvalitných, prístupných, transparentných a efektívnych verejných služieb pre občanov Slovenska.

Editori:	Zuzana Csontosová Martina Kubánová
Prispievatelia:	Etela Matová Štefan Šarközy Jarmila Vaňová
Jazyková korektúra:	Jela Krajčovičová Darina Vojvodová

© Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
Bajkalská 25, 82718 Bratislava 212
www.governance.sk, sgi@governance.sk

Kontakt: Mgr. Zuzana Hudáková, Tel.: 0907 927 866,
Adresa: Špeciálna základná škola, Odborárska 2, 040 01 Košice
E-mail: zuzanahudakova@pobox.sk

JEDNODUCHO GENIÁLNE

Pani učiteľka Zuzana Hudáková zo Špeciálnej základnej školy na Odborárskej ulici v Košiciach sa venuje rómskym deťom už štrnásť rokov. Napriek tomu neprestáva hľadať cesty, ako im pomôcť začleniť sa do spoločnosti a dosiahnuť také výsledky, aby ich majorita akceptovala ako plnohodnotných občanov. Pred dvoma rokmi sa jej podarilo osvojiť si geniálnu a zároveň jednoduchú metódu pre vyučovanie čítania, s ktorou dosahuje u detí neuveriteľné výsledky.

DETI BEZ ROZPRÁVOK

Žiaci tejto špeciálnej základnej školy sú zo sociálne znevýhodneného a málopodnetného rodinného prostredia, vo veku od šesť rokov. Pri nástupe do prvého ročníka sa ich vedomosti a návyky dajú prirovnať k 3–4-ročným deťom. Pochádzajú prevažne z Vodárenskej ulice, odkiaľ ich deložovali do MČ Lunik IX, z Ťahanovskej časti na Demeteri a niektorí sú doslova bezdomovci. Bývajú v záhradných chatrčiach bez trvalého bydliska v rôznych častiach Košíc a okolia. Keď nastúpia do školy, nevedia správne ani uchopiť ceruzku do ruky, alebo plynulo rozprávať. To, že nehovoria po slovensky, ani neprekvapuje, pretože žijú iba vo svojej komunite a slovenský jazyk je pre ne cudzím jazykom. Prekvapujúce však je, že ani v rómskom jazyku nedokážu vyjadriť to, čo chcú, taktiež nerozumejú rozprávkam v ich rodnom jazyku.

ŠANCA NA ÚSPECH

Pani učiteľka Hudáková chce svojím prístupom uľahčiť týmto deťom vstup do školy. Pomocou hračiek, riekaniek a krátkych rozprávok ich učí slovenské slová. Podľa jej slov potrebujú takéto deti dva až tri mesiace na to, aby sa vôbec mohli začať učiť prvé písmenká. „Prvoradé je naučiť ich hygienickým návykom a základným sociálnym kompetenciám. Keďže niektoré z nich žijú v chatrčiach, nemajú kde sa to naučiť. Musíme dať deťom šancu zažiť úspech, motivuje ich to k ďalšej práci, k učeniu,“ hovorí pani učiteľka. Zároveň pochvaluje prácu asistenta učiteľa, ktorý sa denne podieľa na vyučovacom procese. „K deťom pristupujeme individuálne, ak niektoré z nich vymešká vyučovanie, asistent mu pomôže zvládnuť zameškané učivo a žiak sa môže pripojiť k ostatným deťom.“

ZAČALO TO SEMINÁROM

V novembri 2004 sa Mgr. Hudáková zúčastnila seminára „Splyvavé čítanie“. Táto jednoduchá a zároveň geniálna metóda ju natoľko zaujala, že sa rozhodla overiť si ju v praxi. „Aby som postupovala presne podľa jednotlivých metodických krokov, v priebehu ďalších dvoch týždňov som absolvovala tento seminár ešte trikrát. Nadviazala som spoluprácu s autorkou techniky, ktorá

bezplatne vybavila triedu pomôckami. Po celý čas som videokamerou natáčala našu prácu v triede, priebežne som konzultovala jednotlivé metodické kroky s autorkou, Dr. Máriou Navrátilovou, ktorá sa niekoľkokrát bola osobne na prácu žiakov pozrieť,“ hovorí pani učiteľka Hudáková.

AJ PRE DETI Z NAJŤAŽŠÍCH PODMIENOK

Zdá sa, že táto technika je naozaj geniálna. Triedu učiteľky Hudákovskej navštevuje aj žiak, ktorý so svojimi rodičmi a súrodencami nemá kde bývať. V súčasnosti žijú v malej chatrči v blízkosti diaľnice. Napriek tomu, že v druhom školskom polroku bol v škole iba niekoľkokrát, to, čo sa dovtedy naučil, ovláda, nezabudol písmenká, nepletie si ich, číta dobre, počíta samostatne.

Keď deti začali objavovať význam slov, sami si brali do rúk učebnicu a čítali a čítali... Bolo to pred ukončením náviku jednotlivých technických krokov. V súčasnosti, počas prestávok alebo popoludní v školskom klube detí, si rady čítajú riekanky a rozprávky, nadobúdajú kladný vzťah k literatúre, ku knihe. Pozitívom metódy „Splyvavé čítanie“ je skutočnosť, že nadobudnuté vedomosti sú trvalé. Aj rodičia zistili, že tieto deti čítajú oveľa lepšie, ako ich starší súrodenci.

POCHVALA POVZBUDÍ KAŽDÉHO

Zažiť úspech je dôležité. Deti z rómskych rodín, žijúcich na okraji biedy a spoločnosti, nemali možnosť dostať doma pochvalu za dobre vykonanú prácu. Radosť z úspechu ich poháňa ďalej. Vzťah žiaka - prvého a učiteľky musí byť založený aj na dôvere. Učiteľ má byť pre nich nielen autoritou, ale aj kamarátom, ktorému povedia, čo sa doma deje, aké problémy musia v rodine riešiť. Nie iba deti, ale aj my, dospelí, máme občas problém odbremeniť sa od súkromných problémov, no deti to prežívajú vo svojej detskej duši oveľa intenzívnejšie.

TECHNIKA SPLÝVAVÉHO ČÍTANIA

Syntetická technika „Splyvavé čítanie“ zahŕňa v sebe analyticko-syntetické metodické kroky, je založená na vytváraní zážitkov a vnútorných prežitkov. Jednotlivé orgány pracujú v postupnosti zrak-hlas-sluch a naopak a umožňujú každému dieťaťu voliť si individuálne tempo, vlastné jeho organizmu, pri spracovaní centrálnym nervovým systémom, čiže pri vytváraní dynamického stereotypu. Je to učenie hrou.

JEDNOTLIVÉ FÁZY PROJEKTU:

V prvej fáze sa žiaci učia hlásky OSBUA. Ich postupnosť je založená na kontraste grafickom i fyziologickom – O je tón, S je zvuk, B je tzv. tlačené (výbuchové). Každú hlásku exponujeme dlho. Po zvládnutí dokonalej zrakovej aj sluchovej analýzy týchto hlások postupujeme k druhej fáze.

Druhá fáza - vyvodenie slabík „so“, „su“, „sa“. Dôraz opäť kladieme na fyziologické tvorenie slabiky, pričom zachovávame hygienu hlasu, dbáme na dlhú expozíciu hlásky „s“ a viazaným pripojením (bez prerušenia) voláme hlásku „o“ – „sssssóóóó“. Od začiatku deti pracujú na plastových tabuľkách s písmenami, kde učiteľ kontroluje osvojenie si jednotlivých krokov i z hľadiska sluchu. Pri „diktáte“ slabík deti najprv zvládnu dokonalú sluchovú analýzu samohlásky. Postupne pridávame ďalšie hlásky L, M a slabiky „lo“, „lu“, „la“, „mo“, „mu“, „ma“. Pracujeme so všetkými tvarmi písmen – veľkými, malými, písanými, tlačenými. Pridávame hlásky E, I, tvoríme s nimi slabiky – „se“, „le“, „me“, „si“, „li“, „mi“. Stále pretrváva dlhá expozícia. Každý krok kontrolujeme

i z hľadiska sluchovej analýzy. Pri práci na tabuľke s písmenami bezchybnou zámennou 1. alebo 2. písmena dochádza k dokonalej zrakovej analýze písmen a sluchovej analýze dvoch hlások.

Tretou fázou je čítanie trojhláskových skupín (prechádzame stále cez princíp jednoslabičnosti) a už vedieme deti k chápaniu zmyslu slova, alebo sami objavujú zmysel slov - „sos“, „sus“, „sas“, „ses“, „sis“, „los“, „lus“, „les“ ... „mos“, „mus“, ... – pri zámene pracujeme v postupnosti hlások: s - l – m a obmene: 1., 3. a 2. hlásky. Pretrváva dlhá expozícia všetkých troch hlások.

V štvrtej fáze pridávame hlásky tzv. „tlačené“ – P, T a už naučenú hlásku B, s ktorými tvoríme trojhláskové skupiny a prirodzene sa skrakuje doteraz dlhá expozícia samohlásky, s dôrazným dlhým výdychom na tretej hláske (príprava kapacity dychu pre pridávanie ďalších hlások a taktiež z dôvodu sluchovej analýzy).

Piatou fázou je plynulé čítanie štvorhláskových zmysluplných slov len s krátkymi samohláskami. Žiaci sami ďalej objavujú význam, prejavuje sa porozumenie prečítaných slov. Pridávame čítanie štvorhláskových slov s dlhou samohláskou na konci a s dlhou samohláskou v prvej slabike. Čítanie dlhých samohlások preexponujeme, žiaci krásne rozlišujú dlhú a krátku samohlásku, nerobia chyby v diktátoch. Poslednou fázou je prenášanie akcentu v slove a nácvik intonácie vo vetách. Dôležité je čítanie unisono s učiteľom a vyjadrenie vlastného postoja (čo sa deti naučia dramatizáciou).

Etela Matová